

MAGYAR HADISZABÁLYZATOK GYŰJTEMÉNYE.

I.

A MAGYAR LOVASSÁG REGULAMENTUMA 1722.

De processu summarissimo seu stand-recht.



Z hadakban pro summarissimis judicijs tartatnak azok, mellyek a stando neveztetnek és minden dilatio nélkül sántin olly figurával mind más törvény, de külömb formalitással sub Dio et circulo egy álló helyben mennek véghez; hogy pedig ezen álló törvény annak szokása szerint constituáltassák három dolog reqviráltatik: primo az szófogadatlanoknak és maleficansoknak sokassága, úgy hogy siető példával köllessik ellent állyani s annak az ordinarium processum juris bellici leendő relegatiójával az publicumnak vagy kára következhetnék, ut in exemplo föll zendülésekben, pártütésekben minek előtte le csendesítették, mód nélkül való dessertatiokban olly időkkel ahol minden órán az ellenség irruptiója immineál, hoszas és siető marsokban és megh szálljot erősségekben. Secundo hogy ha az factum huszonnégy órát ell nem ért, mert az után processu ordinario vindicáltatik; 3-tio, hogy az cselekedet notarium nyilvánvaló legyen és mi hoszszas edoctiók s biszonság tételek ne reqviráltassanak.

Ezen álló törvény tiszennégy személbül constituáltatik mindenféle classésbul valamint az közönséghes hadi törvénynél mindazonáltal itt nem attendáltatik kín légyen a sor, hanem az kiket az oberster vagy comendans megh nívez, vagy előb utób az oberstvachtmaistertül, auditor s adjutantul találatnak (ezeknek sietséggel elől állítások incumbálván) ahoz comenderoztatnak ugyan azon közben comenderoztatik az supponályó executiónak, protectiójára szügséghes nép is melly circulusban formáltatván a köszt a praeses, auditor és az bírák rangjok szerint mint más törvényben szoktak ülni megh állapodnak s

minnyájan le teszik az hitet, az auditor után felelvén, hogy az császári hadi törvény és jó lölki ismiretek szerint fognak étilni; arra az auditor által de solito az törvény banizáltatik az az obstringáltatik hollot az præsés kardot vony, az auditor pedigh az pálásját a közepén fogván föll kiált, ki vagyon itt a ki törvént igazsághot kíván? melre az profoz az delinqvensel azokkal lévő strásákkal az circulushoz közelétt és minekutánna teresség adatot volna abban bé lépik, vádolván szemtül szemben az maleficantst oretenus de facto notabili perpetrato, egyszersmind referálván holl s mikint jutot kezéhez s instál az tekintetes álló törvény ellöt pro administratione justitiæ; és ugy az profoz s in causam attractus mindaddig pro et contra qvoad inculcationem illius et defensionem hujus megh halgattatik valameddig az cselekedet inclarescál s minden kétségkívvül bizonyos; qvo habito az præsés ismit ki küldi az profozt az in causam attractusal a circulusbul strásájához és az auditor proponályó az törvények az panasz és felelet, bizonyítás és oltalmazásbul in facto mi resultályon, applicálván arra az császári közönséghez és hadi törvény sensusát, s admoneállya az præsést és assistenseket ad recte judicandum, következendő képpen parancsolya az præsés (aki azon executiónak egyszersmind comandansa) hogy job és bal kézrül nyitassik megh az circulus, mellyre az comanderozottak egyenes lineában veszik magokat, és az præsés felé csinályák az frontot, az assistens bírák pedigh egy kis distantiára kimennyek classisonkint ad deliberandum; durante ista separatione az præsés az kardgyát ell teszi; s auditor is az pálásját leereszti, minek utánna pedigh az assistensek egymás köszt de concluso conveniáltak, juxta classes az præséshez accedálnak s neke is auditornak suffragiumit adaperiályák, az utóbbi azokat pugilarissában notálván s azután az præsésit és magáét is subnectálya mind a ketten calculálván az voxokat, és a melly opinión legh többen állapodnak megh, ollyannak köll az sententiának is lenni. Ez is megh lévin az præsés az bírákot egyben híja, az comanderozottak által pedigh ujab circulust formáltat mind maga, mind az többi assistensek (az auditor ellemben ésmit az pálásját közepén fogja) kardot husznak s az maleficans az profoz által ujobban az circulusban vétetik, hollot az præsés rövideden denunciálya neki a sententiát, mondván verbi gratia: Ellégsígesképpen tudva lévén az te hitetlen desertatiód (ell szökésed) törvény s igazságh szerint akasztófára ételtettél; ezen utóbbi szóknál az auditor egy az profoz által neki nujtot palcsácskát kettő tör s ell veszi, melly után az circulusbul ésmit egy linea formáltatik, háto megé a sententiona-

tus az profozal és strásáival, azonnal egy papot is az lölkinék utolsó refrigeriumára melyre rendelvén; azomban az iffjab kapitányt és üdösb hadnagyot ex assistentibus ell küldi az obersterhez vagy regiment comendánsához, tudtára adván ménimő légyen a sententia, méglen pedigh ezen két ablegatus viszatér addig az kardokat ell teszik, az auditor is az palcsáját le fügeszti, mielt megh jön az vigsó választ, azonnal dissolvála az auditor az törvényt s ellmennek az birák, az praeses és auditor elemben az comendirozottak elejben áll s minden tartózkodás nélkül suo ordine solito cum reo ad locum supplicij mennek, ahol az executio in forma ordinaria véghez vitetik, egyedül hogy az auditor a sententiát ott masodszor nem publicálja, ha másban történnék mi illyes executio és az exeqváltnak teste nap nugot előtt ell nem temedtetik, mind az föll akasztotnak addig ugy hagyatik, tehát az delictuma papirosra íratik az mellire fügesztetik, semmi strását mind máskint szokás mellette nem hagyván.

Itt egy kérdés támad, ha valamel tiszt az regimentül vagy armadatul detachirostatik vagy recrutatoria küldetik, hollot sokszor az malefactorokon ob territorium aliorum az példatétel nagyon is sügseghes, tali summarissimo iudicio nem procedálhat-e, mellre feleltetik, hogy igenis, mert tudatik, hogy többször is practicáltatot, más az, hogy ez ligyen egyik risze, az hadi rend tartásnak, mikíppen valamel ell küldetett s távul levő tiszt az alatta valóínál minden ell halasztatlan actust, melly által az job directiót conserválni kölletik ellő fordíthat execrálhat ex regula, quod mandato fine intelligantur concessa omnia et singula media sine quibus ille finis obtineri nequit, sokszor pedigh az illyen summa potestas az oberstertül s comendansoktul az kiküldendő tiszteknék expresse attribuáltatik és onnend, ahoz alkalmaztattya magát, mindazonáltal ezen álló törvényhez is az praeconsecrál három requisitum sügsíges, más az hogy az olyan tiszt messeb essik az regimentétül s fő comandójátul, mindsem onnend parancsolattyának vissza várását az idő engedni; pro assistentibus item n^o 14 személ rendeltessék és az defectus in officialium classibus, más értelmes hadi emberek által suppléáltassék, a mellyet minden kitelhető törvényes rend observáltassék és az delinqvensnek megh engedteassék, hogy gyónással, alkodással provideálhassa maghát, finaliter pedigh, quod de jure et iustitia dictatum megh másolás nélkül exeqváltaassék. Cum tali officiali jus aggratiandi non competat, ha csak abban is a supremo suo nem autorizáltatot.

De impartiali judicio.

Minden ilyen impartialis vagyis expetált hadi törvényhez idegen præses és auditor úgy az assessorok is kétt, három s négy más regimentekbül hozattatnak egyben az oberster által per literas mutui compassus, mindazonáltal megh nem nevezi vagy válogattya ezen szükséges 14 szemléket, hanem a nimimőket az reqvirált obersterek küldenek azok admittaltatnak, de az litigansnak prævie cautiot vagy anni kispinszt ad manus judiciarias köll tenni s beadni, mely az kölcsígre és spoltulákra pro talis modi impartialis judicij personis sufficiálhasson, mindenikének dietim egy-egy portiora egy forint harmincs krajcsar járván tisztsígekhez képeest amenni vagyon, következendőképpen in illa ipsa formalitate folytattatik s mígyen víghez valamint az ordinarius processus sokot incamináltatni. Az sententiának pedigh ugyancsak az regiment executora ahol tartatik ezen törvény noha az illyenek igyen ritkán szoktak interveniálni.

Ezen törvény niha ex officio instantiæ nimelykor ellemben ad preces recusantis ordináltatik s applacidáltatik.

Executiorul.

Az executiót comendéroza az oberstvachtmaister vagy annak absentiajában az üdős kapitány, ehez ordinarie ¹ kapitány (hadnagy) strásamester, három kaprál és szás közkatona (niha kevesebb, ha ki nem telhetik, vagy több is amint az szükség hoza magával s a regiment egészen vagy nagyob részrül együtt vagyon) comendéroztatik, mellyek az gyülekezet helyrül oda a hol az rab vagyon, vagy rabok vannak minden fegyvervonyás és trombitaszó nélkül csöndössen nyomakodnak és az comendérozottakat kétféle osztyák, egyik részit az kapitányak elől járóban, másikat pedigh az hadnagnak hátul járóban, az köz nép ellemben az két troupe köszt térisséget hagyván, hogy az adjutant 12 emberbül álló gyalogh strásájával, de maga lóháton lévén előttök in quadrangulo s azok köszt az profoz és delinqvensek spritualisokkal együt helyhesztetve, az strása kaprál pedigh egy lépéssel utánnok, melly strása az az karabinyokat az karjain s job kezeknek hüvelkivel az sárkán fejét tartván, commode béalhasson, mely köszt az oberstvachtmaister is az auditorral oda érkezik és az commendérozottak előtt mind a ketten s utánnok az ordináncz

¹ e szó után az eredetiben kérdőjel.

megh indulnak valamely lépéssel az kapitányt hátra hagyván, ki is arra az avant-gvardiával csak hakkal kezd mozdulni, de ut praemisum minden fegyver emelés vagy vonás és trombitaszó nélkül, utánna mingyárt nyomában az adjutans az delinqvensekkel, következő képpen az hadnagy is az retrovardiával, úgy hogy valamint rendeltetnek minyájan az distantiát megh tarcsák és ell ne szakadoznak, egyenessen ad locum supplicij menván, holot az kapitány az egyik felirül egy lénéában megh állapodik arczal arra fordulván s az condemnatusok ad meditullium vitetnek, az hadnagy pedig tül felül hasomlóképpen ezek fele frontérozván és az kapitány ellemben egyaránsó lineában veszi magát, melyre az oberstvachtmaister kardot vony és az comendérozottaknak is azt követni egyszersmind pedig az circulust is formálni parancsoly, silentiumot imponálván minnyájoknak arra megh hadgya, hogy az profoz az maleficansokat vetesse ki az vasbul és az megh lévén az auditor mégh egyszer ell olvassa az sententiát s annak vígivel ketté töri az pálczácskát, melyet az profoz akkor is oda nyujt neki s magátul ell veti; kire az profoz mingyárt megh szóllamlik, oberstvachtmaister uram gratia, másodsor is gratia, harmadsor is az Istenért gratia; de ha az oberstvachtmaisternek arra az oberstertül comissioja nem volna és az zászlótartók sem hosztak volna azon közben, vagy talán továbbra kölletik hallasztani, tehát felel: Istennél vagyon gratia itt nincsen, s az a parancsollya az profoznak, hogy az hóhér kezében adgya az exeqvendust, kinek is oda taszíttya (vagy ha arqvebuzérozni kölletik id ipsum locum vezesse) s exeqvaltatik; az executio után pedig minek utánna az justificáltnak lölkéirt az imádság vighez ment, és egy kis exhortatio tétetet ki ki maghát az olyan detestállandó spectaculumtul őrizze, az oberstvachtmaister az circulust megh nittattya s trombitaszóval visza viszi azon comendérozot népet (egyedül három embert hagyván az justificált teste mellet őrizisire) azon helyre, ahol legh először gyülekeztek és ell bocsáttya.

Ha az hóhér néha (aki az comandó után egy kaprál s négy emberrel convoiroztatik securitatis causa ad locum supplicij) dolgának víghez vitele után kérdezi, maga functióját azon maleficanson jól vette-e víghez? melyre az auditor in formalibus felel: ha véghez vitted, mint törvény s igazság hozza magával a mellet hagyatik;

Az kiket fell akasztanak vagy kerékben törnek csak nap nyugot után az hóhér által temettetnek ell, noha in casu posteriori sokszor az keréken is hagyattatnak ob territionem majorem, kivált ha in stativis interveniálna; akik pedig arqvebuziroztatnak azokat az paj-

tássai mingyárt az comendérozottaknak ell menetelivel, de sine conductu szokták ell takarítani.

Arqvebuzérozásrul.

Ez vagy per sententiam interveniál vagy pedigh néha per gratiam, hogy az hóhér kezétül ment legyen az maleficans s néha ex necessitate ahol az executio dilatiot nem szenved.

Az delinqvens illy formán, mint az executionál emléttetett ki vétetvén, midőn már az sententia ell olvastatot és az profoznak megh parancsoltatik végső helyre vigye, az circulus némely lépisére megh nittyatik és egy-két pajtása által, már letérdepelvén az exeqválándó, bekötetnek az szemej és arra az hat már előre a vígyre comendérozot régi és jó puskás közkatona közül három, (az kik az strása köszt computáltatván együt mennek ki s onnend ott in promptu vannak helyre töltöt s készített karabinyaival) lassan fölönván az karabinyait, hogy az delinqvens megh ne hallya s azon ne alterállódgyik, az háta megi áll, ketteje azok közül az szévit azon exeqvállándónak, az harmadik pedigh az fejet czilozván, mikor az spiritualis az imádság után az Miattýánkot mondgya és utolára arra jön de szabadics, akkor az oberstvachtmaister az kardjával int s a három katona azon szempillantásban tüzet ad, hogy ha pedigh azon lövésekre megh nem holt volna, tehát az másik három lépik oda s azok is az fejében és szévében lönek.

Véghez menvén az executio, az comendérozot nép visza vitetik. ut superius.

Veszszóstetís, kengyelsziasztatás vagy farmotringoztatásrul.

Ha veszszóstetís arrul provideál az profoz amint functiojában attingáltatot, ha pedigh kengyelszí, vagy farmatringáztatás az elöt való estve megh parancsoltatik az comendérozottaknak megh egyenesésék s helyre igazésák.

Gyalogh nyomakodnak ki az comendérozottak karabényal, s magokkal vévin említet kengyelszijat vagy farmatringot minden tiszt comendérozattyaival arra az helyre gyülvén, a holl az executio tartatik ugyanot az oberstvachtmaister is megh jelenik és az népet lénéában állíttya, azon közben az profoz az delinqvenseket is strásája köszt oda veszeti jó vigyázás alat és az job szárnya végénél megh alléttya, midőn pedigh ezek már éppen oda érnének az oberstvachtmaister parancsoltya, hogy az lénéának első rendgye fordulon megh jobra s balra az hátulsó lénéával szemköszt és kiszülyön az execu-

tióhoz, az karabént szokás szerint lábhoz tévén s azontul az bal kezekben transferálván és az bal lábhoz helyhesztetvén, job kezekben ellemben ha vesszözötetis veszöt vesznek, de ha más az, kengyelsziat vagy farmatringot s azt azvalókra fönt tartják. És így in priori casu az inget övedzőig letakartattya az delinqvensel az profoz süvegit fejében tartván, in posteriori mindazonáltal az inget rajta hadgya (hacsak mi exasperatoria nézve megh nem engedtetik) az oberstvachtmaister parancsolattýára az kétt rend köszi szalasztya az két véghin egy-egy all tiszt álván és az feő tiszték föllyeb és killjeb, minden köz ember tartozik egyet tehetsighe szerint hát hoszában vagy vályán által csapni hollot az oberstvachtmaister egy felül kardal, mellyet már mikor comendérozni keszdett kivont, más felül pedigh az adjutans pálczával az rendeken tul az delinqvens irányában föl s alá nyargalódzik s ha valamellik közember eleget nem tenne kötelességének, jót ütnek rajta.

Hánszor köllessik azomban az delinqvenseknek föll s alá futni az auditor ell olvasván az sententiáját míngyárt hogy az delinqvenssek oda érkeznek és az vasbul ki vétetnek arra vigyáz az után az profoz, hogy többször ne futtattassik, mint pronuncióltatot valamelyéke.

Vesszözötetés lévén ha megh frissitetnek az karabínyhoz csapdozván háromszor, hátra hányák s azután frisseket husznak, addik respirium adatván az exeqválándónak.

Vége lévén pedigh ha mi exortatiót akar az népnek tenni az oberstvachtmaister circulust formáltat, az után ismint megh nyittya, az népet ell bocsájtya, az alat ellemben az delinqvensek vas nélkül az profoz által ismint visza vitetnek strásáj alat előbbi arestomokban.

Ha valamely aszony személy vagy szolga per sententiam ki vesszözötetik vagy ki csapatik az hóhér által, akkor csak egy kaprál négy emberrel követi az hóhért propter securitatem, utánna pedigh (ha mi zajtul köllene tartani) távulrul egy strásamester tiszeneött emberrel mígyen és az adjutans is lóháton oldalt járt meszéről lássa véghezment-e?

Infámálnak restitutiojárul.

Ha már az delinqvens az hóhérnak kezében volt és az akasztó fa alat állot volna, tehát minden compagniabul comendéroztatik nép (valamint hogy ordinarie az executio után a midón az comendérozottak gyülekezett helyekre visza mennek vitetődik ezen actus elől in continenti) feő és all tiszteivel és az compagniabeli hadnagy zászlótartóztul mellybül való az restituálándó, comendérozottaival

vagy az compagniabeliekkal az zászlóért mennek (hogy ha pedig többen vannak az illen delinqvensek és külömb külömb féle compagniákból, az leibcornéth vagy az idősb zászlótartó, ha amaz jelen nem volna az leibstandárral viszi víghez ezen functiót) és az parádához viszik kivont fegyverrel, de az trombitát megh nem fujtatyák, ott pedig az többi commendérozottaknak job szárnyára állanak, arra az oberstvachtmaister mingyárt comendéroz, hogy az circulus formáltassék és azon négy lépísi nyílás hagyattassék, melly előtt 20 lépísnire az restituálandó letérdepel s négykézláp az circulus felé 5 lépísnire mász, azután térdre áll, az kezeit feje fölött öszvő csapván az Istenért kéri böcsületes nevének restitutióját s ismint más 5 lépísnire mász hasonlóképpen föl kiáltván, következő képpen egisz az circulusnak nyílásáig mász s megh állapodik négykézláb, hollot az oberstvachtmaister kérdezi tőle formalibus mit akarsz te, arra harmadszor térdre áll s harmadszor is mint először böcsületes neviért reminkedik, melyre felel az oberstvachtmaister: fel kell ¹ az tekéntetes regiment megh adgya te níked böcsületes nevedet az zászlónak megh forgatásával s hasonlóvá tiszten más böcsületes soldadokhoz. Az delinqvens föll kel s a circulusnak közepire mígyen az sövegit még akkor is az szájában tartván az időtül fogva, hogy az circuluson kívül legh először letérdepelt, mert akkor mingyárt amidón négykézlábra áll az szájában veszi s amikor szól job kezében fogja, és ugy parancsolya az oberstvachtmaister az zászlótartónak böcsületes emberré tegye, melly is illformán mégyen véghez:

Hogy az zászlótartó le szál lovárul az zászlót kezében veszi és az perdonálthoz mégyen, aki arra letérdepel az zászlótartó pedig az feje fölöt megh forgattya az zászlót és az alsó vígivel az koplájának az fejét megh taszíttya (de mivel az lovasságnál az standárok koplái alól is megh vannak vassal hegyesítve, lassan bännik az zászlótartó az fejét amannak bé ne törje) mondván: Én tíged böcsületes emberí tiszlek az föllséges római császár kegyelmes urunk nevében; másodsor megh fordítya fölötte az zászlót s ismint megh taszíttya mondván, az obersterünk nevében akié az regiment, harmadszor is megh fordítya az zászlót s megh tasítván az fejét mondgya, az eghís tekéntetes regiment nevével. Ezen harmadik ütís után az restituált kiejti az szájából az süvegét, föll kely és azt az nyílás felé rugja; az compagniabeli strásamester pedig már ott áll más süvegél s kardjával, mellyet az adjutant az fejében nyom és az kardot

¹ kelj fel.

fogja az oberstvachtmasternek nyujtván, ki is ezen restituálnak kezében adgya mondván néki, éme megh térettetet az te bocsületes neved és az fegyvered is; az comendérozottakat közönségessen megh szólítván, hogy senki nagy büntetis alat szemíre ne vesse hanem ki ki böcsületes pajtásának és soldátnak tarcsa; (az ¹)

Az actus után az zászlótartó trombita szóval visza vitetik helyire, az comendérozottak is ell eresztetnek,

Illy formán restituáltatnak az más casusbeliek is s akiknek az nevek az akasztófára veretet, vagy akik in efigie justificáltattak, noha ezen utolsó nehezen történhetik; mely actussal pedigh az nép vagy az kép szintín olly solennitásal vétetik le s migyen víghez, mint az executiónál, de ha hosszá nem lehetne férni, vagy ellensig keziben volna sufficit, ha annullatiója publicáltatik.

Aszony személnék, mely az hóhér keziben volt, nem szükséges az illyen restitutio, de ha szolga vagy más az regiment jurisdictiója által levő fírfiu személy, szintín ugy migyen víghez zászlóval, sótt még az stekencknet is hasomlóképpen restituáltatik, ha-sinder professiót nem űzött.

Mi observáltassék ha valakinek az neve az akasztófára verettetik vagy az executio in efigie tartatik.

Minek előtte ehez fogadtatik szügsíghes, hogy az profugus nyilván az törvén elejben csitáltassík pro majori securitate hujus pedigh és hogy az citandus ne excipiálhasson ígyen jól essik (ha tudatnik hol volna tartózkodása) tudtára adatik ezen peremptoria citatioja, sótt megh lévén megh is küldetik neki ex superabundanti kit elígsíghes bizonság által, mellyek azután sub autenticis testimonialibus kézben szolgáltatását recognoscályák: és ez az fölleb attingált admonitiobeli levélnek megh vitelísivel is observáltatik.

- Ezen citatio az auditor mint regiment secretariussa által mígyen véghez 1 trombitás, 1 kaprál és 6 közember lévén vele vagy töb; citáltatik pedigh akar tiszt s akar kösz ember légyen peremptorie háromszor minden tizennég nap mulva, id est hat hét és három nap alat mindenkor háromszor megh fujatván az appelt s háromszor ell olvasván az citatitot; de külömb külömb értvén, ugy hogy megh

¹ A zárójelbe tett szó felesleges lévén, kétségtelenül a szövegíró tévedéséből került eme mondat végére is. A következő bekezdés elején újra kiírta; ott a helye.

fujván az appelt utánna az citatio publicáltatik és egy kevesi respiráltatik, az után másodsor és harmadsor is s arra megh térnek a honnénd jöttek.

Ha az után az citatus ad præfixum terminum nem compareál, hadi törvény tartatik és ez által schelmával declaráltatván s hogy az neve az akasztófára veretessik post ratificationem mingyárt publicáltatik az sententia és pargaminára irattyatik vagy pléhre, hogy tovább tarcsen s az auditor által az profoznak consignáltatik ki is 1 egy kapral és 6 emberrel ad locum signi justitialis mégyen avval s ott az hóhérnak commettyállya, hogy in conformitate sententiæ jó erős szegekkel szegeze le, annak inspectioja az után is az profoz mellyet maradván, le ne szakasztassék vagy ell ne rontassék.

Más comendérozet ezen actushoz nem rendeltetik, az schedát sem subscribálya senki is, amint hogy arra is præcise csak az neve az convincáltatnak és sententiája iratik sine denominatione regiminis vel alterius.

Hogy ha ellemben valakit per sententiam in efigie köletik justificálni szintín olly formalitással migyen vighez, mint az executionál megh iratott, tudni illik mindha az delinqvens in persona jelen volna; valamint hogy pedigh ehez nem olly könnyen accedáltatik, hanem ha az criminatio ighen nagy volna, ugy szintín arra deveniálván, qvoad citationem prouti proxime superius minden accurate attendáltassanak, excepto: ha az fölleb való instantia mást rendelne s kívánnya hogy az példa in flagranti s minden remora nélkül statuáltassák mintazonáltal mivel az delinqvens jelen ninesen és magát nem oltalmazhattya concluditur per se, ut factum luce meridiana clarius atque ita constitutum sit, hogy továbbá már se maga fassiója se más próbák nem reqviráltatnak.

Közli: Dr. TÓTH ZOLTÁN.

II.

A KHEVENHÜLLER-FÉLE HADI UTASÍTÁS.

(Tizenegyedik közlemény.)

Hogyan köletik az Executiót a' Delinquenseken végben vinnyi.

- 1 Ha Valamel Delinquenft el-köll vefzteni tehát Executiója előtt három nappal nékie az Auditor által hirévé adatik, és melléjje Lólki-Atya rendöltetik, ki ötet a' halálhoz elkézfittse.

- 2 A' meg-nevezett Executio napján, a' Fő-Strázsa-Mester ha penig jelen nem volna, az öregbik Kapitány Comandója alatt vite-sék végben, a' hol 2. Kapitány, 2. Hadnagy elégséges köz-Tifztek-
kel, ugy 150. Ember Comandiroztaslék, vagy-is az Oberfter, avagy a' Regiment Comendántya véleése Szerint ezenn Comandó oll szá-moffan rendeltetthetik, mennyit Szükségesnek itél lenni.
- 3 Minek-utánna a' meg-nevezett Gyalogság a' Parada helére ren-den állittatott, egy Hadnagy az Auditorral vállára tetetett és mellé-hez szorittatott puskával hakkal Dobolás nélkül egy Nyilással (Zug) a' Tómlózhöz megyen, a' vitetéskor a' Strázsa az Arestanst a' nyilas rendeközött vezeti, a' holl 12. Tizedes vagyon, mindenik-felül hathat, kik-között az Arestans fogva megyen, és így az egéféz Comandó hakkal ad locum Supplicii ballag.
- 4 Ugyan ottan a' Comandó kerekdített Circuluft formál, oll móddal hogy az utolsó Iz ábrázottal ki-felé fordul, kik-is a' fok tolakodó nép tartóztatása végent, Pagnétájokat föl szegeznek.
- 5 Midőnn a' Maleficant ezen kerítésben bé-vitetett az Auditor Ló hátan állván, annak Sententiájját el-olvasza, a' holl azonnal a' Hóhér, ki egy Tizedes és 3. köz-ember által késértetett, a' kerítésben bé-lép, a' Prófoft a' Nagy-Iftenért háromszor gratiát kér, hogy ha a' Fő-Strázsa-Mesternek, ezenn meg-engedetetésre parantsolattya nintsen, tehát föl-szóval mondgya : Itt nem, hanem Iftennél vagyon a' kegyelem, és meg-parantsollya a' Profolftnak, hogy a' Rab bilintseit föl-nyissa, és a' Maleficantot a' Hóhér kezében adgya.
- 6 Ezenn idő folyása alatt, a' Zászló-Tartók az Oberfternél vagy-is Regiment Comendántyanál a' Rab Gratiájjáért könyörögjenek, és ha kegyelmet nyertek azonnal a' kerítésben hozzák, következendő-
keppen a' Fő-Strázsa-Mesternek tudtára adgyák ; ha penig a' Zászló-Tartók élet meg-engedetetésével azonn idő közben el-nem érkeznének-téhat a' Fő-Strázsa-Mester néki adatott parantsolatban el-járjon, és az Executiót további hallasztás nélkül végben vitesse, és így akár minémű mentség vagy mitfodás nevezet alatt legyen az ne kedvezzen. És így
- 7 A' föllebb említett parantsolat Szerint, a' Profolft, a' Delinquens lakattyaít föl-zárja és a' Hóhér kezében adgya, ki-is a' nékie ren-deltetett Törvény Szerint a' Rabot meg-öli ; Az Auditor penig igen jól-vigyázzon reájja, hogy a' Hóhér rendetlen véle ne-bánnýék.
- 8 Minek-utánna az Ezeutio végben vitetődött, a' jelen lévőket a' Fő-Strázsa-Mester meg intse, hogy ezenn irtóztató példarul tanullyanak, hogy minden Anya magzattya az ollantul meg-mene-

kedtesfék: erre a' kerítés meg-nyittatik, és a' Commandó Dob-fzóval, a' Parada helre marchiroz, holl a' Fő-Strázsa-Mefter által megént el-botsáttottnak.

- 9 A' Vefzfözés és két-linea között végben vitendő futaskor a' vefzfzők, a' Profoft vagy Tómlőtzt-Tartó szolgálitul (Stecken Knecht) ne vétesfenek el, hanem azok mind a' két szárnyon le-tetesfenek, és a' Fő-Strázsa-Mefter, vagy ki az Executiót végben viteti parantsolattýára az Executióra Comandiroztatott nép, maga vigyé és vegye-fől.
- 10 Ha ki a' két Linea között lévő futásra Comandéroztatik, nékie meg-engedtesfék, hogy ezen lineák között, mennél jobban fzaladhat, szabadon fuffon, és így Köz-Tifzt előtte ne mennyen, ki a' Comandiroztatottatt tartóztattná; a' Dobos ezen Executio végben vitele alatt vvirblt Dobol, és a' Fő-Strázsa-Mefter Ló-háton ülvén jól-vigyáz, hogy mindenek módgya szerint végben viteffenek.
- 11 Ha történnék, hogy egyik vagy máfik el-fzőkött, neve az Akasztó-fára fzegeztesfék, tehát az Auditor a' Hadi-Törvény Sententiájja publicatiójja után, annak nevét, fzületése helét, az idő Specificatiójjával, hogy mikor fzőktek-él-Bádogra nagy bötűkkel fől-irva, a' Prófoftnak adgya; ki-is 1. Tizedeffel és 6. köz-emberrel az Akasztó-fához ki-mégyen, és a' Hóhér által a' Sententia szerint jó-fzeggel erőffen az Akasztó-fára fől-fzegezteti, ezenn Executióra a' nép in majorem terrorem meg-jelennyék.
- 12 Hogy ha a' Hadi-Törvény szerint valakinek képe vagy figurájja justificáltatik, mell-tsak igen nagy Delictumokban fzikott meg-lenni, tehát az Executio mint fzikás Ordinari végben vitődik, egyedül hogy a' Profoft a' Condemnált képét előtte vizfi, hogy minden jól-láthoffa.

A' Hamar-Törvényről (Stand-Recht.)

- 1 A' Hamar-Törvény est Judicium Militare fummariiffimum mivel ez in flagranti, talpon-álva vitetődik végben; e penig egyedül akkor tartatik, midőn a' hallasztás láttatik veszedelmesnek lenni, vagy-is a' vétkek igen elhatnak, másoknak nagyobb félelmekre, és ugyan 24. Ora alatt, így ha ezen idő-közben a' Hamar-Törvény és az Executio végben nem vitettnék tehát az Inquifitio és további elő-állitás, fzikott hadi-Törvényre hallasztafsék.
- 2 Azért ha Hamar-Törvény-tartatik, mell nagyobb részről, a' Marchban fzikott meg-lenni, az Executióra Comandiroztatattak által,

Kerített (Craifz) tfináltatik, oll fzésre, a' mennyire lehetséges, hogy így azon kerítésben, mind azok, mellek, az illetén Hamar-Törvény tartáshoz szükségesek jól folthatassanak.

- 3 Abban az Inquifitusok vitettnek, minek utánna a' Profost vádolását végben vitte, igen rövideden Examináltottnak, és ez után a' kerítésből kibottsattottnak.
- 4 Ez-után az Auditor a' Hadi-Atticulusokat vagy Edictumokat el-olvalla, mellek ellen az Inquifitusok vétkeztek, és kéri a' Præfekt, hogy Vaksát adgya, erre a' Præfes nagy szóval Vótumját adgya, mondván: hogy ez a' mit oda téfzen az ő Vótumja légyen, azért ki véle együtt, egyenlő értelemmel volna, egyik ujját, vagy hüvekjét emellye föl, az Auditor számban vefzi a' Votumokat, jelenti a' Præfesnek hogy a' több fél, véle együtt hasonló itélettel légyen, erre concludáltotik, a' Sentia föl-tétetik és publicáltatik, Præfes és Auditor által fubscribáltatik, azonnal bé-pótséttelen, és a' pótsét alázza nyomasa nélkül a' Comendántnak küldetik és a' dolgok-mivolta ugy azok Circumftantiájja szerint, a' Comendánt szóval tudó-fittatik.
- 5 Ha a' Hamar-Törvényhez több-idő vagon, az Affessorok, minek-utánna az Auditor nékiek az Articulus és Edictumokat el-olvatta, fére állonak, és a' Præfekt az Auditorral együtt magányof-fan hagyak, melly Præfes kardgyát hüvelyében tetzi, mellet mind eddig mezitelen tartott; az Auditor penig a' maga páltzájját közép-pen fogja: Ez után a' Præfes az Affessorokat párosfan maga eleiben hívja, hogy vaksokat adgyák, az utólsótul kezdvén, és az Auditor mind azokat az író-könyvetskéjében rövideden föl-jedzi, hogy így a' fulofabbak diftingualtothassanak; mindanyájjon vakfokat adván, Ujra a' kerítésben mennek, kardgyaikat ki-vonnyák, az Auditoron kívül, ki-a' páltzájját még-is ugy a' kezében tartya, és így a' Sententiát publikállya, erre a' Delinquent azon köz-ember hátulsó Ize után középre állittatik, mell az Executióra Comandiroztatott, kinek-is Pater melleje adatik, idő közben a' Törvény vágy-is Sententia Ratificatiója el-érkezik.
- 6 Mihelelt el-érkezett, el-olvattatik, a páltza, akár tsak egy kis darab vefzfzötske feje fölött a' Delinquensnek el-tóretik, és a' Sententia mingyárt azonnal talpon végben vitetődik.

Olly Delinquent mell már a' Hohér keze alatt volt, hogyan tetetik megént bõtsületefsé.

- 1 Az egélfz Compánia Puskájja és kardgyával elzve-hivattafsék, kik-is ha midõn helre állittattak, a' Compánia Hadnagya 30 köz-emberrel, az elõadatott Ceremonia Izerint a' Záfzlót a' Compania eleiben hozza, mell-kerittéft tfinál, és üres nyiláft mint egy 10. lépésnyire hágy.
- 2 A' meg-Gratiáztatott, kit bõtsületessé akarnak tenni. tehát a' kerületen kívül le-térdepül, süvegét szájában tartya, térden kéri leg-elõfzõr az Iften kedvéért a' Compániát hogy Pajtásságban ujjontan vegye-be, azután megént egy kevesé közelebb máfz a' Compániához, és mafodfzor-is hasonló képpen kéri, erre közel a' Záfzló-Tartóhoz Máfz, ki a' Záfzlót kezében tartya, és harmad-fzor-is ugyan oll módon könyörög, mint az elõtt; Erre a' Fõ-Strázsa-Mefter, vagy a' ki ezen functiót végben vífzi, meg-kérdezi a' Compániát, hogy kívánnyáke ötett megént bõtsületessé tenni, és magok Pajtásságokban be-venni? mellre ha a' Compania felel, hogy igen-is, a' Fõ-Strázsa-Mefter meg-parantsollya a' Záfzló-Tartó-nak, hogy afztot a' Záfzlóval bõtsületessé tegye, mell igy megyen végben, tudni-illik :
- 4 A' Záfzló-Tartó elõfzõr a' Záfzlót a' meg kegyelmezettett feje fölött forgattya, mell még mind eddig térdepül, süvegét szájában tartván, kit-is igyeneffen föl-tartott, Záfzló nyele alsó-végével, fejben dõfi, mondván : Én tégedet a' Király õ Fõlsége nevében bõtsületessé tefzlek : mafodfzor-is fölõtte a' Záfzlót forgattya, a' mint-is megént a' fejét meg-dõfi, mondván : Én tégedet az Oberfsterünk nevében bõtsületessé tefzlek ; továbbá harmadfzor-is a' Záfzlót fölõtte, forgattya, a' fejét meg-dõfi, mondván : Én tégedet az egélfz Tekintetes Regiment nevében bõtsületessé tefzlek. Erre a' bõtsületben vetetett, a' süvegét szájából le-ejti, fél-kél, mindanyájoknak megköfzõni, fogadgya jobbittását és szolgálottyát, az-után a' Compániában, föl-Ofztatik, és szolgálottyát mint a' többi, véghez-vífzi.
- 5 Hogy ha több Delinquensek volnának, tehát mindenik Compániákbul Comandiroztattnak, és ámbár minnyájjan a' föllebb meg-nevezett mód-szerint, a Záfzlóhoz máfznak, de még-is a' Záfzló-tartó, mindenik fölött Magányoffan forgaffa a' Záfzlót.
- 5 Ezen Functió végben-vitele után, a' Fõ-Strázsa-Mefter a' Compániát meginti, hogy már ezen bé-vett Pajtafoknak telekedetét, Izemére ne-vesfék, de még leg-kisfebbet fe szõllyanak eránta, bün-

tetés alatt, mellre a' Zászlók heleikre vitettnek, és a' köz ember el-botsáttotik.

Husvét napján mire köll vigyáznyi.

- 1 Nagy Tsőtörtőkön midőn a' Plebanus vagy más Lölki-Atya az Őreg Oltárnál a' Gloriát énekli, és ez után szokás szerint minden Harangok vonyása meg-fzűnik, tehát a' fegyver fordítva a' tsévével alá, a' lábnál tartatik, a' Dob-fzó pedig, mint Mázfszor, tsak hogy lágy hurokra szorittatottan hallatik.
- 2 Nagy Péntek után való-szombaton, midőn Mife szolgáltatik, és a' Gloria énekeltetik, a' fegyver megént meg-fordittatik, és a' fzkott Regiment Doboláfi föl-bont Hurokkal mint az előtt Doboltattnak, Eftve 8. Óraker Kristus-Urunk föl-támodása tartatik, és enyhány köz-ember a' Párádára, mint Ur-fzine-Változáfa napján, a Garnifon számához és a' Comendánt parantsolattyához képeft, comandiroztatik; Midőn a' Lölki-Atya a' koporsóban harmadszor Halelujját énekelt, az első falve adatik, és ha a' Proceffio a' Templombul a' Piartzra megyen, a' Comandirozó Tifzt, köz-embereit, valamint Ur-napján, le-térdepülteti.
- 3 Mivel ezen Proceffió későn, és az Etyakai nyugodalomra való Dobolás után tartatik, azért nem doboltatik, a' Strázsák pedig, valamint Ur-fzine-változáfa napján, ugy állittattnak föl.
- 4 Ha a' Proceffio a' Templomban vizfsza ment, és a' Pap TE DEUMot 's-a' többi énekel, valamint Ur-napján, másodsor adatik falve, az Aldásnál pedig harmadszor.
- 5 Az utolsó falve után a' Parada haza botsáttotik.

Ur-Napján mit köll Observálnyi.

- 1 A' Garnifonbul Proportió-szerint már a' minémű erős, 100. vagy több, vagy kevesebb köz-ember hozzá tartozandó Fő-és köz-Tifzteivel Comandiroztatik, mel midőn a' Parada helre marchiroz, és ott rendben állittatott, némel heleken Strázsza állittatik, ki jelt adhaffon, mikor köllesék falvet adni: ugy mint midőn az Őreg-templomban az Őreg oltárnál Mise tartatik, és a' Plebanus vagy más Lölki-Atya, Gloria in Excelfis DEO 's-a' többi, énekel, az első: ha a' ki-ment Proceffio, megént a' Templomban vizfsza-tér, és a' Te DEUM 's-a.t. kezdődik, a' Második: és midőn annak végén a' Pater, az áldásft adgya a' harmadik Salve adassék.
- 2 A' Proceffio az Őreg-Oltárnál végben vitetett Mise után fzkott

a' Templombul ki-mennyi, a' Comandiroztak ezt meg-várják, és ha azon tájkára ér, holl a' Párada áll, a' fegyver praesentáltosfék és a' Dobb verettesfék: Minek-utánna penig az Ur-Teste, mell burított ég alatt vitetik, és mind a' kétfelül, Tizedesek által Rövid fegyverekkel késértetik közél érne, a' Comendánt a' Párada népet fűveg le-vétel, le térdepülteti, és köteles Devotiójokat meg-muttattják; mihelelt az Ur-Teste tovább-vitetett: a' köz-ember föl kél, fegyvereket praesentállják, a' Dobb mint előbb veretik: A' Párada mind addig helben maradgyon, meddig a' Proceffio, minek utánna a' piartz négy szegletin, vagy Utzáin föl-állítottott Oltároknál az Evangelium el-énekölése után, megént a' Templomban bé nem ment, mellre a' meg-mondott mód szerint, Másod- és harmadszor Salve adasfék: ez után a' Tiszt a' Népet haza botsáttya: Ha egész Battalliom Comandéroztatik, a' szerint köll magát vifelni, mint a' Comandónal meg-mondatott.

- 3 A' Profoszt vagy Tömlőtz-Tartó hivatallya, hogy 50. vagy 60. lépésnyire az Ur-Teste előtt félre térdepülőön, és a' népet, kik a' Proceffioval mennek, vagy-is a' aztot nízik térdepülésre ösztönözze. A' holl Izámos Gárnifon vagyon, tehát mind a' két felül Tizedesek Comandéroztasának, kik a' népet le térdepülnyi, kinszerittsék.

Midőn a' Te Deum, énekeltetik mire köll vigyáznyi.

- 1 Az Erősségekben az egész Garnifon, egyedül a' Strázákat kivéven, a' Párada Helre állittasfék, és ha a' Templomban a' Te Deum kezdetik, az első, a' Gloriához a' Második, az Evangeliumhoz a' harmadik Salve adasfék, mell Párada és functióra mind föl mind le-marchirozásban Dobaltatik.
- 2 A' Táborban penig vagy Lineában a' Te Deum, dél előtt éneköltetik, dél-után, az Armáda a' Comandirozó Generális tettzése szerint Battalliomban nyomódik, vagy-is a' Föld-fekvése és fituatiója szerint ki-áll, és a' minekutánna az egész Generálitáság, és a' Stabalis-Tifztek egy Pár Kapitány, Hadnagy és Zázló-Tartókkal mindenik Regementbül a' Fő-Quartirban megjelentek, a' Comandérozó Generalis az Armádát vagy Párádát, meg-tekinti, a' holl mindenik Tiszt még azok-is, kik a' Fő-Quartirban vannak, Regementyekhez mennek, és így 3. Salve adatik.
- 3 A' Te Deum énekölésére, és a' Templomban végben vitendő Functio végent, a' Regement Cáplányai a' Tábori Pater Superiornál meg-jelennyenek és Affittállyanak.

Közli: Dr. SZENDREI JÁNOS.